

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ ТА ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Семенов І. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського (Одеса), email mr.sem.igor@gmail.com, orcid 0000-0001-6855-7794.

Розглянуто особливості дослідження проблеми людського існування з позицій філософської антропології та екзистенційної філософії. Виявлено особливості розвитку сучасної екзистенційно-антропологічної ситуації.

Ключові слова: екзистенційна філософія, людське існування, проблема існування, сенс життя, філософська антропологія.

THE PROBLEM OF HUMAN EXISTENCE IN THE CONTEXT OF PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY AND EXISTENTIAL PHILOSOPHY

Semenov I. South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky (Odesa), email mr.sem.igor@gmail.com, orcid 0000-0001-6855-7794.

The peculiarities of the study of the problem of human existence from the standpoint of philosophical anthropology and existential philosophy are considered. The peculiarities of the development of the modern existential and anthropological situation are revealed.

Key words: existential philosophy, human existence, problem of existence, meaning of life, philosophical anthropology.

Швидкий темп сучасного життя зумовлює те, що суспільство навіть немає часу подумати про справжню сутність свого існування. Чи є сенс в наших щоденних діях чи сенс у нашому житті загалом? Ці питання є фундаментальними та досліджувалися ще давніми філософами. Але чіткої відповіді на них досі немає. Це дозволяє їх вважати одними з найскладніших питань, які стоять перед людством на протязі усієї історії його існування.

Проблема розуміння сутності людського існування, прояснення його змісту є проблемою міждисциплінарною. Тому вона розглядається з різних аспектів: релігійного, філософського, етичного, соціологічного, соціально-психологічного [1].

Філософія завжди виявляла інтерес до людини, до її власного пізнання. Тому в кожній філософській системі людина певним чином знаходиться в основі філософських запитів. Активне дослідження проблеми людського існування, як основного предмета історико-філософського дискурсу набуло особливого значення серед філософів ХХ ст. В цей час людина вивчалася як самодостатня частина культури і суспільства, як багатоплановий, мислячий, творчий суб'єкт, а її життєвий світ – як поле активної самореалізації. Дослідження проводилися представниками екзистенційної філософії.

Екзистенціальна філософія – це цілісний ідейний рух, який, сформувавшись на історичному ґрунті кризових явищ ХХ ст., охопив екзистенціалізм, філософську антропологію та персоналізм, сконцентрований навколо спільної для них проблеми – людини. Екзистенціальна філософія спробувала відшукати теоретико-методологічні шляхи комплексного вивчення людини, осмислення й розв’язання проблем її життя [2]. У ній поєдналися попередні філософські традиції осмислення людської реальності, а нові здобутки дозволили говорити про цілком самостійну філософську дисципліну. Тому вона стала однією з найвпливовіших філософських течій ХХ ст., що утворилася в епоху кризи класичних філософських систем.

Формування усіх ключових філософських тем в межах екзистенційної філософії здійснювалося саме з антропологічної позиції. Головні напрямки цієї течії пов’язані із дослідженням та осмисленням людини як проблеми, що протистоїть теологічним, матеріалістичним, психологічним, психіатричним та психоаналітичним її трактуванням. Основні напрямки можна розділити на:

1. Релігійне визнає наявність Бога. До релігійних екзистенціалістів належали М. Бубер, П. Тілліх. Серед інших релігійних екзистенціалістів – К. Ясперс, Г. Марсель та К. Ранер.

2. Матеріалістичне стверджує «смерть Бога». Представниками матеріалістичних екзистенціалістів є М. Хайдеггер (хоча він заперечував, що він був екзистенціалістом) і Ж.-П. Сартр.

Не дивлячись на різницю напрямків, головним питанням було: «Що означає існувати як людина?». Представники обох напрямків зосереджувалися на окремих людських життях та гострій неминучості страждань й вибору для кожного індивідуума. Вони вказували, що усвідомлення людських турбот й людського досвіду має велике значення у світі, який виявився здебільшого непізнаваним. У центрі уваги стояв імператив «бути особистістю». Проте для деяких екзистенціалістів (особливо М. Бубера) був важливим інший імператив: «бути індивідом у суспільстві».

Варто відзначити, що ні філософською антропологією, ні екзистенціалізмом образ людини не створювався згідно певних історичних умов. Навпаки, питання про сутність людини ставилося з точки зору вічної мінливості та трансформації. Людина досліджувалася як особистість, що виступає життєвим потоком, змінним та прогресивним у своєму розвитку.

Якщо представниками філософської антропології (М. Шелером, А. Геленом, Г. Плеснером) ставилася мета виведення цілісного поняття людини шляхом застосування даних і тлумачень в аспекті різних наук [3]. Представники екзистенціалізму у дослідженні проблеми людини виходили з її існування, стану свідомості та переживань.

Коло смисложиттєвих питань, що досліджувалося в межах філософської антропології та екзистенційної філософії продовжує залишатися актуальним і зараз. Сучасна екзистенційно-антропологічна ситуація розгортається навколо категорій людського існування та форм самовизначення людини. Більшість сучасних уявлень про сенс життя сягають ще ідей минулого. Сенсожиттєві ж концепції, будучи невід'ємною частиною духовної культури суспільства, не можуть плідно досліджуватися у відриві від соціокультурної ситуації, що породила їх – світогляду конкретного суспільства та конкретної історичної епохи, з їх стереотипами, ціннісними уявленнями та проблемами

Дослідження проблеми людського існування в контексті філософської антропології спрямовані на виявлення проблемного поля людського самовизначення у складному смисловому та діяльнісному просторі сучасної культури. Антропологічні та екзистенційні світоглядні установки розвиваються завдяки новим евристичним можливостям для розуміння та осмислення прикордонних питань буття. Екзистенційні питання досліджуються із застосуванням положень науки та філософської антропології, що дозволяє знаходити нові підходи до висвітлення таких екзистенційно значущих питань, як феномен людини, модуси людського існування, специфіка людського буття, сенс життя та призначення людини.

Можна з впевненістю сказати, що філософська антропологія та філософія екзистенціалізму, об'єднуючись є спільним джерелом та міцним фундаментом для розкриття проблеми пошуку сенсу існування сучасної людини в його багатовимірності.

Список використаних джерел:

1. Воропаєва В. Г. Антропологічні засади дослідження людини як цілісної істоти: теоретико-методологічний аналіз. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. № 33. С. 169-176.
2. Стеценко В. Антропологічні виміри екзистенціальної філософії. *соціогуманітарні проблеми людини*. 2010. № 5. С. 50-59
3. Хамітов Н.В. Філософська антропологія: світовий та вітчизняний контексти. *вісник національної академії наук україни*. 2021. № 5. С. 81-94.

THE PROBLEM OF HUMAN EXISTENCE IN THE CONTEXT OF PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY AND EXISTENTIAL PHILOSOPHY

Semenov I., South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky (Odesa), email mr.sem.igor@gmail.com, orcid 0000-0001-6855-7794.

The peculiarities of the study of the problem of human existence from the standpoint of philosophical anthropology and existential philosophy are considered. The peculiarities of the development of the modern existential and anthropological situation are revealed.

Key words: existential philosophy, human existence, problem of existence, meaning of life, philosophical anthropology.